

2021-02-25
M2021/00440

Miljödepartementet

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Uppdrag att analysera vilka åtgärder som behövs för att genomföra EU-förordningen om minimikrav för återanvändning av vatten

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Naturvårdsverket att analysera behovet av författningsändringar eller andra åtgärder till följd av Europaparlaments och rådets förordning (EU) 2020/741 av den 25 maj 2020 om minimikrav för återanvändning av vatten och föreslå de författningsändringar eller andra åtgärder som myndigheten bedömer vara nödvändiga.

Inom ramen för uppdraget ska Naturvårdsverket bl.a.

- redogöra för hur förprövningsplikten enligt 9 kap. miljöbalken förhåller sig till EU-förordningens krav på tillstånd för produktion av återvunnet avloppsvatten och tillhandahållande av sådant avloppsvatten för bevattning inom jordbruket,
- föreslå ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt förfarande – som säkerställer en hög skyddsnivå för människors och djurs hälsa och miljön – för tillståndsprövning av produktion av återvunnet avloppsvatten och tillhandahållande av sådant avloppsvatten för bevattning inom jordbruket,
- analysera om minimikraven för vattenkvalitet i EU-förordningen behöver kompletteras med ytterligare kvalitetskrav, t.ex. i fråga om särskilt svårnedbrytbara ämnen, mikroplaster, tungmetaller eller antibiotika, och om det behövs föreslå sådana kvalitetskrav,

- utreda om ett anmälningsförfarande bör införas för jordbrukets användning av återvunnet avloppsvatten för bevattning inom jordbruket och om det behövs föreslå ett sådant förfarande,
- föreslå de författningsändringar som behövs,
- bedöma vilka kostnader och övriga konsekvenser som förslagen kan medföra.

De förslag och beslutsunderlag som redovisas ska följa förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Naturvårdsverket ska vid utförandet av uppdraget särskilt ta hänsyn till vad som kan krävas för att nå dels miljökvalitetsmålet *Giftfri miljö*, dels målen för hållbar utveckling i Förenta nationernas Agenda 2030 för hållbar utveckling – framför allt mål 6 *att säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla*.

Naturvårdsverket ska vid utförande av uppdraget samarbeta med Folkhälsomyndigheten, Kemikalieinspektionen, Livsmedelsverket, Sveriges geologiska undersökning, Statens jordbruksverk och Statens veterinärmedicinska anstalt. Naturvårdsverket bör även höra den nationella samverkansfunktionen om antibiotikaresistens vid utförandet av uppdraget.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Miljödepartementet) senast den 1 juni 2022.

Skälen för regeringens beslut

Vattenbrist är ett problem i flera EU-länder och närmare en tredjedel av jordbruksmarken i EU har i dag problem med vattenförsörjning. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut och Sveriges geologiska undersökning har konstaterat att klimatförändringarna kan medföra att delar av Sverige får problem med försämrade vattentillgång i perioder. Det gäller särskilt de sydöstra och östra delarna av landet. År med låg nederbörd riskerar den försämrade vattentillgången att medföra negativa konsekvenser för livsmedelsproduktionen.

I regioner i Sverige där vattenbrist redan i dag är ett problem finns avloppsreningsanläggningar som har fått tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för utsläpp av renat avloppsvatten till anläggning för bevattning av åkermark. I svensk rätt saknas dock särskilda regler om produktion och tillhållande av renat avloppsvatten för bevattning inom jordbruket.

Gällande regler i miljöbalken förskriver endast, så vitt här är aktuellt, att den som vill driva en avloppsreningsanläggning med en anslutning av fler än 2 000 personer eller som tar emot avloppsvatten med en föroreningsmängd som motsvarar mer än 2 000 personekvivalenter måste ansöka om tillstånd hos miljöprövningsdelegationen. Ett sådant tillstånd innehåller oftast krav på att halterna av fosfor och organiskt biologiskt nedbrytbart material i det renade avloppsvattnet inte ska överstiga vissa värden när vattnet släpps ut i en recipient. I vissa fall ställs även krav på utsläppshalter för kväve.

EU-förordningen om minimikrav för återanvändning av vatten syftar till att underlätta återanvändning av vatten för bevattning inom jordbruket när det är lämpligt och kostnadseffektivt för att minska vattenslöseri. EU-förordningen ska garantera att återvunnet vatten är säkert för bevattning inom jordbruket för att därigenom, på ett samordnat sätt i hela unionen, säkerställa en hög skyddsnivå för miljön och för människors och djurs hälsa, främja en cirkulära ekonomi, stödja klimatanpassning, bidra till att nå målen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område samt bidra till en effektivt fungerande inre marknad. EU-förordningen ska tillämpas från den 26 juni 2023.

EU-förordningen gäller sådant vatten som återvunnits från avloppsvatten som har tillförts ett ledningsnät och blivit föremål för rening i ett reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse i enlighet med rådets direktiv 91/271/EEG av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. I EU-förordningen finns minimikrav för vattenkvalitet och övervakning samt bestämmelser om riskhantering för en säker användning av sådant återvunnet vatten.

Produktion och tillhandahållande av återvunnet vatten för bevattning inom jordbruket är tillståndspliktigt enligt EU-förordningen. Den innehåller dock endast de materiella reglerna för tillståndsprövning och överlämnar till medlemsstaterna att bestämma förfarandet för prövningen. Avsikten är att medlemsstaterna ska kunna tillämpa befintliga förfaranden för att ge tillstånd och kunna anpassa dessa till de krav som införs genom EU-förordningen. Det finns därför skäl att analysera hur nuvarande regler om förprövningsplikt i 9 kap. miljöbalken förhåller sig till det nya tillståndskravet i EU-förordningen om minimikrav för återanvändning av vatten och att föreslå bestämmelser som på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt genomför kraven i EU-förordningen samtidigt som en hög skyddsnivå för människors och djurs hälsa och miljön säkerställs.

EU-förordningen kräver inte tillstånd för användning av återvunnet avloppsvatten för bevattning inom jordbruket men tillåter uttryckligen att medlemsstaterna inför krav på sådant tillstånd i nationell rätt. Med hänsyn till detta bör det analyseras om ett tillståndskrav för användning av återvunnet avloppsvatten för bevattning inom jordbruket bör införas.

Minimikraven för vattenkvalitet i EU-förordningen avser endast vissa bakterier, virus och protozoer. Enligt EU-förordningen kan striktare kvalitetskrav ställas i fråga om bl.a. tungmetaller, läkemedelsrester, mikroplaster och svårnedbrytbara ämnen. Sådana ämnen bryts inte ned i avloppsreningsverken utan kan nå ut i den yttre miljön. Vissa av dessa ämnen, t.ex. läkemedelsrester och högfluorerade ämnen, kan ansamlas i levande varelser och föras vidare i näringskedjorna. Ämnena kan vidare ha negativa effekter för människors hälsa och miljön, t.ex. genom att vara hormonstörande eller påverka beteendet hos vattenlevande organismer. Även antibiotika kan nå ut i miljön genom avloppsvattnet, vilket kan leda till utveckling av antibiotikaresistens. Läkemedelsrester och andra svårnedbrytbara ämnen i avloppsvatten kan avskiljas genom avancerad rening. Det finns därför anledning att närmare analysera om det är motiverat att ställa krav på att återvunnet avloppsvatten avsett för bevattning av jordbruksmark ska ha genomgått ytterligare rening.

Eftersom EU-förordningen är beslutad med stöd av artikel 192.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt hindrar den inte att medlemsstaterna beslutar om strängare krav för att skydda människors hälsa och miljön så

länge kraven är förenliga med fördragen. Sådana åtgärder ska anmälas till Europeiska kommissionen.

På regeringens vägnar

Per Bolund

Susanne Classon

Kopia till

Folkhälsomyndigheten
Kemikalieinspektionen
Livsmedelsverket
Sveriges geologiska undersökning
Statens jordbruksverk
Sveriges veterinärmedicinska anstalt